ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
L. A. GEELHOED
της 7ης Απριλίου 2005 [1]

I — Εισαγωγή

1. Η παρούσα υπόθεση αφορά διαδικασία λόγω παραβάσεως κράτους μέλους που κίνησε η Επιτροπή κατά του Βασιλείου της Ισπανίας, διότι αυτό ενήργησε κατά παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 4, της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών [2] (στο εξής: «οδηγία» ή «οδηγία για τα πτηνά»).

2. Η διαφορά επικεντρώνεται ειδικότερα στην ερμηνεία και την εφαρμογή των άρθρων 7, παράγραφος 4, και 9, παράγραφος 1, της οδηγίας. Η πρώτη διάταξη προβλέπει απαγόρευση θήρας των αποδημητικών πτηνών κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως. Η δεύτερη διάταξη προβλέπει δυνατότητα παρεκκλίσεως από την πρώτη.

3. Η Ισπανική Κυβέρνηση επικαλείται αυτή τη δυνατότητα παρεκκλίσεως. Μία από τις προϋποθέσεις της δυνατότητας επιτυχούς επικλήσεώς της είναι ότι δεν υπάρχουν «άλλες ικανοποιητικές λύσεις». Στην επαρχία της Guipúzcoa απαντούν φάσσες κατά την κανονική θηρευτική περίοδο, τόσο μόνιμες όσο και αποδημητικές, οι οποίες, κατά τη φθινοπωρινή αποδημία, φθάνουν στο κέντρο αυτής της επαρχίας μέσω των αυχένων των Πυρηναίων. Ελάχιστες, εντούτοις, απαντούν στην παράκτια ζώνη αυτής της επαρχίας. Οι αποδημητικές πάντως χρησιμοποιούν σαφώς αυτή τη ζώνη κατά την εαρινή τους επιστροφή. Συγκεντρώνονται τότε εκεί σε μεγάλο αριθμό. Στην παρούσα υπόθεση, η προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν «άλλες ικανοποιητικές λύσεις» έγκειται τελικώς στο ζήτημα αν η παράκτια ζώνη της επαρχίας Guipúzcoa μπορεί να θεωρηθεί ως ιδιαίτερο ξεχωριστό έδαφος αυτής της επαρχίας, οπότε θα μπορούσε να δικαιολογηθεί εξαίρεση από την απαγόρευση θήρας των αποδημητικών πτηνών κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως λόγω της ελλείψεως εναλλακτικής λύσεως κατά την κανονική περίοδο θήρας. Με άλλα λόγια, επομένως, πρόκειται για το μέχρι ποίου σημείου μπορεί ένα «έδαφος» να νοείται ως «ειδικό».

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ολλανδική.

2 — ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202.

4. Το άρθρο 7 της οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Ανάλογα με το επίπεδο του πληθυσμού τους, τη γεωγραφική κατανομή και το ρυθμό αναπαραγωγής τους σε όλη την Κοινότητα, τα αναφερόμενα στο παράρτημα II είδη είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο θηρευτικών πράξεων στα πλαίσια της εθνικής νομοθεσίας. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η θήρα αυτών των ειδών να μην υπονομεύει τις προσπάθειες διατηρήσεως που αναλαμβάνονται στη ζώνη εξαπλώσεώς τους.

[...]

4. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η θηρευτική δραστηριότητα στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η ιερακοθηρία, όπως προκύπτει από την εφαρμογή των ισχυουσών εθνικών διατάξεων, σέβεται τις αρχές μιας ορθολογικής χρησιμοποιήσεως και μιας οικολογικά ισορροπημένης ρυθμίσεως για τα είδη πτηνών που αφορά, και ότι η πρακτική αυτή είναι συμβιβάσιμη, ως προς τον πληθυσμό των ειδών αυτών, και ιδιαίτερα των αποδημητικών, με τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από το άρθρο 2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ιδιαίτερα ώστε τα είδη στα οποία εφαρμόζεται η θηρευτική νομοθεσία να μην θηρεύονται κατά την περίοδο φωλεοποιήσεως, ούτε κατά τις διάφορες φάσεις της αναπαραγωγής και εξαρτήσεως. Όταν πρόκειται για αποδημητικά είδη μεριμνούν ιδιαίτερα ώστε τα είδη που υπόκεινται στη θηρευτική νομοθεσία να μη θηρεύονται κατά την περίοδο αναπαραγωγής και κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως. Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή όλες τις χρήσιμες πληροφορίες για την πρακτική εφαρμογή της θηρευτικής νομοθεσίας τους.»

5. Η φάσσα αναφέρεται στο παράρτημα II.

6. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας προβλέπει .τη δυνατότητα παρεκκλίσεως από τα άρθρα 5, 6, 7 και 8, εφόσον δεν υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις, για τους λόγους που αναφέρονται στα στοιχεία α' έως γ'. Ειδικότερα, μια τέτοια παρέκκλιση είναι δυνατή «για να επιτραπεί με αυστηρά ελεγχόμενους όρους και τρόπο επιλεκτικό η σύλληψη, η κράτηση και η ορθολογική εκμετάλλευση ορισμένων πτηνών σε [μικρό αριθμό]» (στοιχείο γ').

7. Κατά την ισπανική νομοθεσία, η αρμόδια αρχή μπορεί να άρει, όσον αφορά αποδημητικά είδη που δεν απειλούνται από εξαφάνιση, την απαγόρευση θήρας κατά τα διάφορα στάδια της αναπαραγωγής αυτών των ειδών, καθώς και κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως, προκειμένου να επιτραπεί, εντός παραδοσιακών τόπων, με αυστηρά ελεγχόμενους όρους και τρόπο επιλεκτικό, η σύλληψη, η κράτηση και η ορθολογική εκμετάλλευση ορισμένων πτηνών σε μικρό αριθμό.

8. Κάθε έτος, το τμήμα γεωργίας και περιβάλλοντος της Diputación Foral de Guipúzcoa εγκρίνει μια απόφαση (Orden Foral) που επιτρέπει, για την αντίστοιχη προς αυτή περίοδο, τη θήρα των φασσών κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως (θήρα «a contrapassa»), επί χρονικό διάστημα που περιλαμβάνεται μεταξύ της 1ης Φεβρουαρίου και της 25ης Μαρτίου κάθε έτους.

II — Τα στοιχεία της υποθέσεως

9. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η θήρα των φασσών κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως απαγορεύεται από την οδηγία και ότι εξαίρεση από την απαγόρευση αυτή δεν μπορεί να δικαιολογηθεί εν προκειμένω βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ΄. Πρώτον, διότι το μέτρο παρεκκλίσεως σκοπό έχει πράγματι την επιμήκυνση της κανονικής θηρευτικής περιόδου (υφίστανται εναλλακτικές δυνατότητες), και δεύτερον, διότι ιστορικές ή πολιτιστικές παραδόσεις, όπως και η κοινωνική πίεση, δεν μπορούν να δικαιολογήσουν παρέκκλιση βάσει του άρθρου 9 της οδηγίας για τα πτηνά.

10. Η Ισπανική Κυβέρνηση φρονεί εντούτοις ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για να τύχει επικλήσεως η εξαίρεση. Υποστηρίζει ότι οι περιφερειακές αποφάσεις συνάδουν προς τον ισπανικό νόμο και ο ισπανικός νόμος συνάδει προς την οδηγία. Άρα, οι περιφερειακές αποφάσεις, δυνάμει των οποίων επιτρέπεται η θήρα των φασσών κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως, συνάδουν προς την οδηγία. Αναφέρεται επίσης στην με το ίδιο πνεύμα ισπανική νομολογία.

11. Η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι πληρούται η προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν «άλλες ικανοποιητικές λύσεις» του άρθρου 9, παράγραφος 1, η οποία πράγματι είναι περισσότερο προσαρμοσμένη προς τις εξαιρέσεις του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄. Εν προκειμένω, υφίστανται μόνο δύο λύσεις: έγκριση ή απαγόρευση. Δεδομένου ότι η απαγόρευση δεν αποτελεί πραγματική εναλλακτική λύση, δεν απομένει παρά η έγκριση. Η Ισπανική Κυβέρνηση επισημαίνει ακόμη ότι αυτό είναι η καλύτερη εναλλακτική δυνατότητα, διότι η έγκριση συνδέεται με αυστηρές προϋποθέσεις οι οποίες, επιπλέον, ελέγχονται αυστηρά. Η απαγόρευση θα είχε πράγματι ως μοναδικό αποτέλεσμα την παραβίασή της, λαμβανομένης υπόψη της βαθιά ριζωμένης παραδόσεως της θήρας «a contrapasa».

12. Η Ισπανική Κυβέρνηση επισήμανε επιπλέον με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως ότι το έδαφος στο οποίο μπορούν να θηρεύονται οι φάσσες κατά την κανονική θηρευτική περίοδο δεν συμπίπτει με αυτό στο οποίο έχει εφαρμογή η εξαίρεση. Επομένως, η εξαίρεση δικαιολογείται. Αναφέρεται συναφώς στην απόφαση του Δικαστηρίου C-182/02[3]. Το σχετικό χωρίο, στο

3 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Οκτωβρίου 2003, Ligue pour la protection des oiseaux sauvages κ.λπ., C 182/02, Συλλογή 2003, σ. I-12105.

οποίο αναφέρεται η Ισπανική Κυβέρνηση, έχει ως ακολούθως:

«Όσον αφορά την πρώτη από τις προμνησθείσες στην προηγούμενη σκέψη προϋποθέσεις [την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις], πρέπει να τονιστεί ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πληρούται όταν η κατά παρέκκλιση έναρξη της θηρευτικής περιόδου συμπίπτει, χωρίς να υφίσταται ανάγκη, με τις περιόδους για τις οποίες η οδηγία επιδιώκει να εγκαθιδρύσει ιδιαίτερη προστασία [...]. Δεν υφίσταται τέτοια ανάγκη ιδίως αν το μέτρο που επιτρέπει κατά παρέκκλιση τη θήρα αποσκοπεί αποκλειστικά και μόνο στην επιμήκυνση των περιόδων της θήρας ορισμένων ειδών πτηνών σε εδάφη στα οποία τα είδη αυτά συχνάζουν και κατά τις θηρευτικές περιόδους που καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας.» [4]

13. Η Ισπανική Κυβέρνηση συνάγει από τα ανωτέρω ότι, όταν τα εδάφη δεν συμπίπτουν, η εξαίρεση δικαιολογείται. Επισημαίνει ότι οι τόποι που χρησιμοποιούνται για την παρατήρηση και τη θήρα των φασσών κατά τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο (φθινοπωρινή περίοδος αποδημίας) βρίσκονται ως επί το πλείστον σε διαφορετικές τοποθεσίες από τους τόπους παρατηρήσεως που χρησιμοποιούνται κατά τους μήνες Φεβρουάριο και Μάρτιο (περίοδος εαρινής επιστροφής). Οι τελευταίοι αυτοί τόποι βρίσκονται κυρίως κατά μήκος της ακτής, δηλαδή σε θέσεις στις οποίες ελάχιστα συχνάζουν οι φάσσες κατά τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο.

14. Η Ισπανική Κυβέρνηση φρονεί περαιτέρω ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι μοναδικός σκοπός του μέτρου ήταν η επιμήκυνση της κανονικής περιόδου κατά την οποία επιτρέπεται η θήρα. Κατά πάγια νομολογία, εναπόκειται στην Επιτροπή, στο πλαίσιο λόγω προσφυγής παραβάσεως, να αποδείξει την προβαλλόμενη παράβαση.

15. Επιπλέον, η στενή ερμηνεία της Επιτροπής είναι αντίθετη προς το πνεύμα της οδηγίας. Η οδηγία δεν αποκλείει τη δυνατότητα θήρας. Η Ισπανική Κυβέρνηση αναφέρεται συναφώς στην ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας.

16. Η Ισπανική Κυβέρνηση τονίζει ότι ο πληθυσμός των φασσών στην Ιβηρική Χερσόνησο ανέρχεται σε περίπου 4 674 572 και μόνον 1 εκατομμύριο από αυτές θηρεύονται ετησίως έναντι πλέον των 5 εκατομμυρίων στη Γαλλία. Ο αριθμός των φασσών που θηρεύονται κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως υπολείπεται κατά πολύ του αριθμού που επιτρέπεται να θηρεύεται βάσει της Orden Foral [5].

17. Τέλος, κατά την Ισπανική Κυβέρνηση, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι σε άλλα κράτη μέλη —αναφέρεται ως παράδειγμα το Ηνωμένο Βασίλειο— η θήρα των

4 — Βλ. τη σκέψη 16 αυτής της αποφάσεως.

5 — Φέρεται ότι πρόκειται για 1 013 πτηνά το 1998, 1 158 το 1999, 1 230 το 2000, 1 129 το 2001, 1 107 το 2002, 2 012 το 2003 και 2 052 το 2004. Ανά εαρινή επιστροφή μπορούν να φονεύονται 4 000. Περίπου 23 875 κυνηγοί συμμετέχουν σ' αυτό το είδος θήρας εντός αυτής της περιοχής.

φασσών επιτρέπεται όλο το έτος, διότι η φάσσα είναι στη χώρα αυτή είδος μη αποδημητικό. Όμως, οι γενετικές διαφορές μεταξύ των φασσών του Ηνωμένου Βασιλείου και αυτών της ηπειρωτικής Ευρώπης δεν είναι, κατά την Ισπανική Κυβέρνηση, τόσο μεγάλες, ώστε να δικαιολογείται η δυνατότητα θήρας των φασσών στο Ηνωμένο Βασίλειο όλο το έτος.

III — Εκτίμηση

18. Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα ΙΙ της οδηγίας, οι φάσσες μπορούν να θηρεύονται. Το άρθρο 7, παράγραφος 4, ορίζει εντούτοις ότι τα αποδημητικά πτηνά δεν μπορούν να θηρεύονται ούτε κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως ούτε κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως («η εαρινή επιστροφή»).

19. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίζουν τις θηρευτικές τους περιόδους κατά τέτοιο τρόπο ώστε αυτές να είναι σύμφωνες προς την εν λόγω απαγόρευση και προς τις άλλες απαγορεύσεις του άρθρου 7, παράγραφος 4, της οδηγίας. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει επισημάνει κατ' επανάληψη με τη νομολογία του ότι το άρθρο αυτό σκοπεί στην εξασφάλιση ενός πλήρους συστήματος προστασίας κατά το χρονικό διάστημα κατά το οποίο απειλείται ιδιαιτέρως η επιβίωση των άγριων πτηνών [6].

20. Το άρθρο 9 προβλέπει πάντως ορισμένες επακριβώς περιγραφόμενες εξαιρέσεις από τις απαγορευτικές διατάξεις, μεταξύ άλλων, του άρθρου 7, παράγραφος 4. Για να υπάρξει παρέκκλιση από τις απαγορευτικές διατάξεις πρέπει η παρέκκλιση να περιορίζεται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν υπάρχει άλλη ικανοποιητική λύση, να στηρίζεται τουλάχιστον σε έναν από τους περιοριστικώς αναφερόμενους λόγους στο άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', και να πληροί τις επακριβώς περιγραφόμενες στο άρθρο 9, παράγραφος 2, τυπικές προϋποθέσεις.

21. Εν προκειμένω, γίνεται επίκληση του λόγου εξαιρέσεως που περιέχει το στοιχείο γ'. Ο λόγος αυτός καθεαυτός περιέχει επίσης ορισμένες ειδικές παρεπόμενες προϋποθέσεις (η θήρα πρέπει να πραγματοποιείται επιλεκτικώς και υπό αυστηρώς ελεγχόμενους όρους, μπορεί να αφορά μόνον ορισμένα πτηνά σε μικρό αριθμό). Εδώ δεν πρόκειται για τις παρεπόμενες προϋποθέσεις, αλλ' ούτε για τις τυπικές προϋποθέσεις του άρθρου 9, παράγραφος 2.

6 — Αποφάσεις της 17ης Ιανουαρίου 1991, C 157/89, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1991, σ. I-57), της 19ης Ιανουαρίου 1994, C 435/92, Association pour la protection des animaux sauvages κ.λπ. κατά Préfet de Maine-et-Loire και Préfet de la Loire-Atlantique (Συλλογή 1994, σ. I-67), και της 7ης Δεκεμβρίου 2000, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C 38/99 (Συλλογή 2000, σ. I-10941).

22. Επισημαίνω εδώ παρεμπιπτόντως ότι η Επιτροπή προέβαλε ότι πρόκειται για παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 4. Το ότι πραγματοποιείται θήρα εκτός της κανονικής θηρευτικής περιόδου δεν αμφισβητείται από την Ισπανία. Εναπόκειται στην Ισπανική Κυβέρνηση να αποδείξει ότι υφίσταται δικαιολογητική αιτία.

23. Η διαφορά επικεντρώνεται στο ζήτημα αν πληρούται ο όρος που αναφέρεται σε «άλλες ικανοποιητικές λύσεις». Ουσιαστικώς, το βασικό ζήτημα είναι πόσο ευρέως ή στενώς μπορεί να νοείται ένα «έδαφος». Η Ισπανική Κυβέρνηση εφιστά πράγματι την προσοχή επί του προβλήματος ότι ελάχιστες ή και καθόλου φάσσες συχνάζουν στην παράκτια ζώνη της επαρχίας Guipúzcoa κατά την κανονική θηρευτική περίοδο. Επομένως, κατά την Ισπανική Κυβέρνηση, η μόνη δυνατή λύση για τη θήρα φασσών σ' αυτό το «έδαφος» είναι η θήρα κατά την εαρινή επιστροφή, όταν οι φάσσες επιστρέφουν στον τόπο φωλεοποιήσεώς τους αλλού στην Ευρώπη (και πετούν κατά μήκος της ακτής της Guipúzcoa). Η Επιτροπή, αντιθέτως, φρονεί ότι υφίστανται σαφέστατα εναλλακτικές δυνατότητες και επομένως το μέτρο εμπεριέχει στην πραγματικότητα επιμήκυνση απλώς της κανονικής θηρευτικής περιόδου. Επιπλέον, ένα έδαφος δεν μπορεί να νοείται με υπερβολικά στενό τρόπο. Τόσο η Επιτροπή όσο και η Ισπανική Κυβέρνηση αναφέρθηκαν στην ήδη παρατεθείσα απόφαση C-182/02.

24. Από την απόφαση αυτή μπορεί όντως να συναχθεί ότι το γεγονός ότι ορισμένο είδος δεν συχνάζει σε συγκεκριμένο έδαφος κατά την κανονική θηρευτική περίοδο μπορεί να αποτελεί παράγοντα δικαιολογήσεως μιας εξαιρέσεως από την απαγόρευση θήρας κατά την εαρινή επιστροφή. Το ζήτημα εντούτοις είναι πόσο ευρέως πρέπει να καθορίζεται αυτό το έδαφος προκειμένου να μπορεί να εκτιμηθεί ότι δεν υφίσταται άλλη λύση.

25. Το άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας σκοπό έχει να προστατεύσει τα υπάρχοντα πτηνά που μπορούν να θηρεύονται, ορίζοντας ότι δεν επιτρέπεται η θήρα τους κατά τις διάφορες φάσεις της φωλεοποιήσεως, κατά την περίοδο φωλεοποιήσεως, και κατά την εαρινή επιστροφή στους τόπους αναπαραγωγής και εξαρτήσεως. Από τον βασικό αυτόν κανόνα είναι πράγματι δυνατή εξαίρεση σε περιορισμένο βαθμό, βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', για «εδάφη» ως προς τα οποία δεν υπάρχουν άλλες λύσεις. Πάντως, μια τέτοια εξαίρεση δεν μπορεί να θίγει το περιεχόμενο του άρθρου 7, παράγραφος 4, που συνίσταται στην εξασφάλιση ενός πλήρους συστήματος προστασίας, κατά το χρονικό διάστημα κατά το οποίο τα άγρια πτηνά πρέπει να διασφαλίσουν την επιβίωση τους ως πληθυσμού.

26. Ένα από τα χαρακτηριστικά της αποδημίας των πτηνών είναι ότι ανεξάρτητα από το είδος, ακολουθούν συγκεκριμένη πορεία κατά την οποία, σε ορισμένους τόπους όπως οι παράκτιες ζώνες, οι στενωποί, τα θαλάσσια στενά και οι αυχένες, απαντούν μεγάλες συγκεντρώσεις αυτών, ενώ σε άλλες περιόδους του έτους εμφανίζονται ελάχιστα ή και καθόλου. Όμως, αν οι τόποι αυτοί πρέπει να θεωρηθούν ως «εδάφη για τα οποία δεν υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις»

κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, θίγεται ο πυρήνας του περιεχομένου του άρθρου 7, παράγραφος 4. Πράγματι, η θήρα για τα οικεία είδη θα παρατείνεται έως την περίοδο της εαρινής επιστροφής, μάλιστα δε κατά τέτοιο τρόπο ώστε αυτά να εκτίθενται στη θήρα στους τόπους στους οποίους είναι πλέον ευάλωτα κατά την πορεία τους, δηλαδή στους τόπους όπου, αναγκασμένα από φυσικά εμπόδια, συγκεντρώνονται σε μεγάλο αριθμό. Γι' αυτόν τον λόγο, τέτοια γεωγραφικώς περιορισμένα εδάφη συγκεντρώσεως δεν μπορούν καθεαυτά να θεωρηθούν «εδάφη» κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας.

27. Αν παρατηρήσουμε το διάγραμμα της πορείας της φάσσας προς και από την Ισπανία, προκύπτει η ακόλουθη εικόνα. Κατά τη φθινοπωρινή αποδημία, οι φάσσες ταξιδεύουν μαζικά, αποφεύγοντας τα υψηλά Πυρηναία, πάνω από αυτή την επαρχία προς το εσωτερικό της Ισπανίας προκειμένου στη συνέχεια να διαχειμάσουν στην ενδοχώρα. Επομένως, υπερίπτανται αυτής της επαρχίας. Ένα μέρος τους παραμένει πάντως σ' αυτή την επαρχία, ως επί το πλείστον στο νότιο τμήμα της. Σημειώνω παρεμπιπτόντως ότι στην επαρχία αυτή, όπως ακριβώς και αλλού στην Ισπανία, υπάρχουν επίσης φάσσες που δεν αποδημούν.

28. Η εαρινή επιστροφή, η επιστροφή στους τόπους φωλεοποιήσεώς τους στα βορειότερα μέρη της Ευρώπης, πραγματοποιείται μέσω της παράκτιας ζώνης της Guipúzcoa. Το ερώτημα είναι αν γι' αυτή τη σχετικώς μικρή ζώνη στη Guipúzcoa δικαιολογείται εξαίρεση από την απαγόρευση θήρας κατά την εαρινή επιστροφή.

29. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να είναι αρνητική. Πρώτον, τα πτηνά αυτά απαντούν κατά την κανονική θηρευτική περίοδο όχι μόνο σ' αυτή την επαρχία, αλλά σε όλη την Ισπανία. Επομένως, είναι δυνατή η θήρα τόσο των φασσών που συνεχίζουν το ταξίδι κατά τη φθινοπωρινή αποδημία προς την ενδοχώρα όσο και των φασσών που παραμένουν επί τόπου. Επίσης, είναι δυνατή η θήρα φασσών που δεν αποδημούν. Το γεγονός ότι απαντούν ελάχιστα ή και καθόλου τέτοια πτηνά κατά μήκος της σχετικά μικρής παράκτιας ζώνης της Guipúzcoa δεν ασκεί επιρροή. Υπάρχουν πράγματι εναλλακτικές δυνατότητες στα πέριξ και σε πιο απομακρυσμένα τμήματα αυτής της περιοχής. Δεύτερον, από τα ανωτέρω, στο σημείο 26, εκτεθέντα προκύπτει ότι επιμήκυνση της θηρευτικής περιόδου έως την εαρινή επιστροφή δεν είναι εν πάση περιπτώσει δυνατό να επιτρέπεται για τις γεωγραφικώς περιορισμένες ζώνες στις οποίες τα οικεία πτηνά συγκεντρώνονται κατά την επιστροφή. Κατά συνέπεια, η παράταση της θήρας της φάσσας σε έδαφος που περιορίζεται σε ορισμένους δήμους στις ακτές της επαρχίας Guipúzcoa αντιβαίνει προς το άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας.

30. Η Ισπανική Κυβέρνηση προέβαλε επίσης ότι ο όρος της ανυπαρξίας άλλων

ικανοποιητικών λύσεων έχει περισσότερο νόημα στο πλαίσιο του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', (όπου είναι νοητές εναλλακτικές λύσεις με λιγότερο σοβαρές συνέπειες), αλλά βρίσκει μικρότερο έρεισμα στον λόγο εξαιρέσεως του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας (εν προκειμένω η εναλλακτικώς έγκριση ή απαγόρευση). Το επιχείρημα αυτό είναι αλυσιτελές. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει πει σαφώς με τη νομολογία του ότι η κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας εξαίρεση μπορεί να τύχει επικλήσεως, αν δεν υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις[7]. Από τη νομολογία προκύπτει σαφέστατα ότι η προϋπόθεση της ανυπαρξίας ικανοποιητικής λύσεως δεν πληρούται όταν η κατά παρέκκλιση θηρευτική περίοδος συμπίπτει, χωρίς να υπάρχει ανάγκη, με τις περιόδους για τις οποίες η οδηγία επιδιώκει ακριβώς τη δημιουργία ιδιαίτερης προστασίας.

31. Η Ισπανική Κυβέρνηση επισήμανε επίσης ότι στην παρούσα περίπτωση δεν πρόκειται για απειλούμενο είδος. Το επιχείρημα αυτό είναι αλυσιτελές. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, θέτει ως όρο ότι δεν υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο όρος αυτός δεν πληρούται.

32. Οι πρακτικές θήρας που υφίστανται στο Ηνωμένο Βασίλειο τίθενται σε διαφορετικό πλαίσιο και δεν ασκούν επιρροή εν προκειμένω. Εκεί, η φάσσα δεν είναι αποδημητικό είδος και επομένως δεν ισχύει η απαγόρευση θήρας κατά την επιστροφή στους τόπους φωλεοποιήσεως. Εξάλλου, στο Ηνωμένο Βασίλειο έχει εφαρμογή η εξαίρεση του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας, διότι οι φάσσες προξενούν εκεί σημαντικές ζημίες στις καλλιέργειες.

33. Τέλος, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα ότι η απαγόρευση θήρας θα έχει ως συνέπεια παράνομες πρακτικές, διότι πρόκειται για μια βαθιά ριζωμένη παράδοση. Εξάλλου, όπως τόνισε η Επιτροπή, οι δυνατότητες που υφίστανται για τον έλεγχο της τηρήσεως των προϋποθέσεων που συνδέονται με τις άδειες μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τον έλεγχο της απαγορεύσεως.

34. Ο ισχυρισμός της Ισπανικής Κυβερνήσεως, ότι οι σχετικές αποφάσεις των αρμόδιων περιφερειακών αρχών είναι σύμφωνες προς την ισπανική νομοθεσία περί θήρας, η οποία περαιτέρω είναι σύμφωνη προς την οδηγία για τα πτηνά, είναι αλυσιτελής, διότι είναι βέβαιον ότι οι περιφερειακές αυτές αποφάσεις επιτρέπουν μια πρακτική θήρας κατά την εαρινή επιστροφή, η οποία είναι αντίθετη προς το άρθρο 7, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας.

7 — Υπόθεση C-182/2, παρατεθείσα στην υποσημείωση 3.

IV — Πρόταση

35. Για τους ανωτέρω λόγους, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφασίσει ως ακολούθως:

1) Να αναγνωρίσει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών.

2) Να καταδικάσει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.